

TÜRKİYE'DE ANTRENÖR EĞİTİM PROGRAMLARININ ETKİNLİĞİ

Hakan SUNAY *
A. Faik İMAMOĞLU **

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de antrenör eğitim programlarının etkinliğini tespit etmek ve geleceğe dönük geliştirme önerilerini belirlemektir. Araştırmanın amacını gerçekleştirmek üzere toplanan veriler iki yoldan elde edilmiştir. İlk olarak konu ile ilgili literatür taranmış daha sonra Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) tarafından 1987-1994 yıllarında çıkartılan antrenör eğitim yönetmeliğine göre yetiştirilmiş antrenörlerin, antrenör eğitim programlarının etkinliğine ilişkin görüş ve önerilerinin belirlendiği bir anket uygulanmıştır. Araştırmaya, 24 spor branşından 286 antrenör katılmıştır.

Sonuç olarak antrenörlerin GSGM tarafından uygulanan antrenör eğitim programlarının amaçlarını farklı şekilde algıladıkları ve programdan beklentilerinin farklı olduğu ortaya çıkmış, programların fiziksel olanaklar ile süre bakımından yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca Antrenörler, programda yer alan Spor anatomisi, Spor Sosyolojisi derslerini programlarda gereksiz, muhteva bakımından da yetersiz bulurlarken, Beceri Öğretimi, Antrenörlük Uygulanışı, Bitirme Tezi (Seminer) ve Türk Dili Diksiyon gibi dersler, program da yer almasına olumlu yaklaşmışlardır. Öte yandan antrenörlerin bir bölümünde, programda yer alan öğretici kadro ve günlük ders çizelgelerinden hoşnut olmadıkları belirtilmiştir.

Bu sonuçlar, GSGM tarafından uygulanan antrenör eğitim programlarının etkinliği açısından tartışılmış ve programların etkinlikle yürütülebilmesi için bazı öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Antrenör Eğitim Programları, Antrenör Eğitimi.

EFFECTIVENESS OF COACH TRAINING PROGRAMS IN TURKEY

ABSTRACT

The purpose of this research is to establish the effectiveness of coach training programs in Turkey and to determine the future-based improvement suggestions. The data collected with the aim of the realization of the purpose of the research was obtained through two different questionnaires prepared for the purpose of the determination of opinions and suggestions as to effectiveness of the coach training program issued by the Directorate-General of Youth and Sport (GSGM) between the years 1987-1994. 286 coaches from 24 different branches have been evaluated in this research.

* Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tandoğan/ANKARA
** Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beşerler/ANKARA

As a result, it's now clear that trainers have perceived the purpose of trainer training programs which have been applied by GSGM in a different way and the expectations from these programs are not similar, it has been demonstrated that programs are not adequate for the physical opportunities and a matter of time. Also, as the trainers find the selection of Sport anatomy, Sport Sociology, Sport Management and Organization and Sport Psychology courses program unnecessary, and the contents of these courses inadequate. They believe in the other hand a great amount of the trainers point at their dissatisfaction with the instructive staff and daily courses programs which take part in the programs.

Those facts have been discussed regarding to the activity of the trainer training programs which were applied by GSGM and necessary provisions to produce programs actively have been proposed.

Key Words: Coach, Coach Training Programs, Education of Coaches.

GİRİŞ VE AMAÇ

İnsan fikir ve ruh unsurlarıyla birlikte bütünlüğünü meydana getiren vücudunu belli amaçlar için eğitmek düşüncesi insanlığın evren üzerindeki varlığı kadar eskidir (3). Bu düşünce çerçevesinde toplumlar, insanın fiziksel gelişiminin yanısıra, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini sağlayan spor eğitimine oldukça önem vermişlerdir (4). Gerçekten de, spor eğitimi, insanların fizik ve ruh yapılarını geliştirilen hareket faktörünün hemen her çeşidini ve bütün prensiplerini kapsayan en uygun bir araç olup, genel eğitimin bir parçasıdır.

Günümüzde gerek basın yayın organlarının spora yaklaşımı, gerekse insanların strese kurtulma, vücutlarını formda tutma çabaları ve hepsinin ötesinde sporla kazanılan uluslararası başarılar, toplumun günlük yaşamında ve moral düzeyinde oldukça önemli hale gelmiş, spora bir boyut kazandırmıştır. (20). Öte yandan her geçen gün ilerleyen bilim ve teknolojinin yardımıyla spordaki rekorlar yenilendikçe, spor sahalarında yaşanan sporcu ve takımların temsil ettikleri ülkenin teknik, teknolojik, eğitim ve ekonomik standartları da yükselmektedir (1). Ancak günümüzde ülkeler arasında gelişen uluslararası dostluk olgusu ile birlikte bilimsel ve teknolojik yenilikler, spora çağdaş bir anlam kazandırmıştır. Böylece spor, ülkelerin kültürel ilişkilerini sağlayan, ülkeler arasındaki sorunları gideren ve ülkeleri birbirine yaklaştıran bir araç niteliği de kazanmıştır (2, 4, 8, 12, 26). Hiç şüphesiz sporda bu hedeflere ulaşmak, öncelikle eğitim ve öğretime önem vermeyi ve sporda eğitici kadrolarını bilimsel ölçülere uygun eğitim programlarından geçirmeyi gerekli kılmaktadır.

Sporda eğitici kadro denildiğinde akla ilk gelen "Antrenör"dür. Antrenör adı verilen spor eğitimcilerinin spordan gelişmesinde oldukça önemli bir yeri vardır. Özellikle sporda gelişmiş ülkeler, sporcuların yetişmesi ve başarısında büyük rolü olan antrenörleri yetiştiren eğitim programlarını, bilimsel çalışmalara dayandırmışlardır (11, 25). Nitekim günümüzde sportif gelişme gösteren ülkelerden Rusya ve Bulgaristanda antrenör eğitimi 4 yıllık öğretime dayalı spor fakültelerinde yapılmakta (9, 13, 23), Almanya ve Romanya'da ise 2 yıl süren eğitim programları uygulanmaktadır (17, 18).

Türkiye'de antrenörlerin yetiştirilmesi görev ve sorumluluğu 3289 sayılı yasa uyarınca Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) Spor Eğitimi Daire Başkanlığınca gerçekleştirilmektedir. Ancak aynı Yasanın 20. maddesinin geçici 2. maddesine göre üniversiter düzeyde spor eğitimi veren enstitü, bölüm, yüksekokul ve spor akademisi mezunlarına geçmişte olduğu gibi şu anda da I. kademe antrenörlük yapma hakkı tanınmaktadır. O halde anlaşılacağı üzere, Türkiye'de antrenörler iki yaklaşımla yetiştirilmektedir. Bu yaklaşımlardan birincisine göre, üniversitelerin spor eğitimi veren programlarından mezun olanlar, spor dalı uzmanlık alanlarına göre ilgili spor branşının I. kademe antrenörü olabilmektedir. Bu yaklaşımla yetişen antrenörler, hizmet öncesi eğitimlerini üniversitelerde tamamlamış olmaktadır.

İkinci yaklaşıma göre ise, GSGM Spor Eğitimi Dairesi tarafından hazırlanan antrenör eğitimi ile ilgili yönetmelik uyarınca I. kademe Temel antrenör eğitimi programında toplam 156 saatlik teorik ve uygulamak alanları kapsayan dersleri 20-23 günlük sürede görerek antrenör yetiştirilmektedir (6).

Kuskusuz, sporcuların eğitimi ve başarılarında oldukça önemli görev ve sorumlulukları bulunan, adeta bir öğretmen gibi önemli niteliklere sahip olması gereken bir antrenörün yetiştirilmesinin önemli bir konu olduğu ortadadır. Bu nedenle antrenör eğitiminde uygulanan eğitim programının etkinliği önem taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında, günümüzde oldukça büyük bir antrenör potansiyelinin yetiştirildiği GSGM tarafından yürütülen 20-23 günlük programların etkinliği, spor kamuoyunca halen tartışılan konuların başında yer almaktadır (7, 14, 15, 18, 20,24).

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'de GSGM tarafından uygulanmakta olan antrenör eğitim programlarının etkinliğini saptamak ve bu tür programların daha etkinlikle yürütülebilmesi için önerilerde bulunmaktır. Bu temel amaç çerçevesinde araştırmanın ayrıntılı amaçları ise şöyle saptanmıştır;

1. Antrenörlerin, günümüzde uygulanmakta olan antrenör eğitimi programlarının etkinliği konusunda görüşlerini ve bu konudaki geleceğe dönük geliştirme önerilerini belirlemek.
2. Antrenörlerin hizmet öncesi eğitimleri konusunda öneriler getirmektir.

MATERYAL VE METOD

2.1. Materyal

Araştırmanın evrenini, Türkiye'de Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından antrenör eğitimi yönetmeliği çerçevesinde uygulanmakta olan antrenör eğitim programından mezun olmuş, GSGM bünyesinde federasyonu olan 25 spor branşının I, II ve III kademelerdeki 5459 antrenörü oluşturmaktadır.* Antrenör eğitim yönetmeliğinin 2. maddesinde (6) profesyonel olarak uğraşıldığı belirtilen, futbol, sualtı sporları, satranç, dağcılık, otomobil sporları, bilardo ve izcilik spor dallarının antrenörleri ya da çalıştırıcıları, araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

* Bilindiği gibi bugün antrenör eğitimi, 11.10.1994 tarih ve 22048 sayılı yönetmelik çerçevesinden gerçekleştirilmektedir. Ancak bu araştırmaya başlanıldığında, 17.8.1987 tarih ve 19547 sayılı yönetmelik yürürlükte bulunmaktaydı. Bu nedenle, birbirinden muhteva itibarıyla pek farklı olmayan her iki yönetmeliğe göre antrenör eğitimi programlarına katılmış olan antrenörler, araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın örneğini, 1987 yılından itibaren 25 spor branşından antrenör eğitimi programına katılarak mezun olmuş, I, II ve III. kademe antrenörlerin %5'i GSGM Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı antrenör kayıtlarından tesadüfi örneklem alma yöntemiyle seçilmiştir. Ancak daha sonra örneklem grubundaki antrenörlere uygulanan anketlerden bazılarının değerlendirme dışı bırakılması ve bazının da geri dönmeyişi nedeniyle araştırmaya katılan spor branşı sayısı 24'e, antrenör sayısı da 286'ya düşmüştür. Dönüş oranı, %85.3'tür. örnekleme giren antrenörler, spor branşı türlerine göre, "bireysel ve takım sporları" olarak iki kategoride toplanmıştır. Bunlardan; Atletizm, Atıcılık, Badminton, Bincilik, Bisiklet, Boks, Buz Sporları, Cimnastik, Eskrim, Halter, Güreş Judo, Karete, Kürek, Kayak, Masa Tenisi, Okçuluk, Vücut Geliştirme, Taekvando, Tenis, Yelken ve Yüzme antrenörleri bireysel spor antrenörleri adı altında, Basketbol, Hentbol ve Voleybol antrenörleri ise takım sporları antrenörleri adı altında kategorileştirilmiştir. Örnekleme giren antrenörlerin, spor türlerine göre kategorileştirilmeleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Örnekleme Giren Antrenörlerin Spor Branş Türlerine Göre Dağılımı ve Oranları

Spor Türü	f	%
Bireysel Spor Türü Antrenörleri	162	56.6
Takım Sporları Türü Antrenörleri	124	43.3
TOPLAM	286	100.0

2.2. Metod

Tarama modeli şeklinde yürütülen araştırmaya ilişkin veriler iki yoldan elde edilmiştir. İlk olarak, konu ile ilgili literatür taranmış, daha sonra GSGM tarafından 1987 ve 1994 yılında çıkartılan antrenör eğitim yönetmeliğine göre yetiştirilmiş antrenörlerin, antrenör eğitim programlarının etkinliğine ilişkin görüş ve önerilerine yönelik bir anket uygulanmıştır.

Hazırlanan anket önce uzman görüşüne sunulmuş, daha sonra 25 kişilik bir antrenör grubuna aralıklı olarak iki defa uygulanmıştır. Sonuçta, antrenörlerin sorulara verdikleri cevapların tutarlılığına bakılarak bazı sorular ve maddeler anketten çıkartılmıştır. Böylece anket, son düzeltmeler yapıldıktan sonra çoğaltılarak örneklem grubuna bizzat ve postayla ulaştırılmıştır.

Ankette elde edilen veriler, frekans ve yüzelerle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Karşılaştırmalarda X^2 testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın bulguları, iki kesim halinde elde edilmiştir.

3.1. Antrenörlerin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan antrenörlerin çoğunluğu (%69), 28-37 yaşları arasındadır. Yaşları 43-52 arasında olan antrenörlerin oranı ise oldukça azdır (%1.4). Antrenörlerin çoğunluğu (%69), üniversite mezundur. Ortaöğretim mezunu antrenörlerin oranı ise %31.1'dir. Antrenörlerin çoğunluğu (%43) memurdur, mesleği öğretmen olanların oranı ise %29'dur. Bunların içinden de beden eğitimi öğretmeni olanlar çoğunluktadır (22.7). Örnekleme giren antrenörlerin, antrenörlükteki kademeleri de birbirlerinden farklıdır. Antrenörlerin çoğunluğunu, antrenörlük programına katılıp da antrenörlük yapmayanlar (%27.3) ile 1-2 yıl antrenörlük yapıyor olanlar (%27.3) teşkil etmektedir. 1987 antrenörlük eğitim yönetmeliğine göre 8 yıla kadar antrenörlük yapanların oranı, programlardan mezun olup, halen antrenörlük yapmayanlarda dahil edilirse %95.4'e ulaşmaktadır, antrenörlük kıdemi 8 yıldan fazla olup da örnekleme giren antrenörlerin oranı ise, oldukça düşüktür (%4.6) Bu bulgu, araştırmaya katılan antrenörlerin yaşlarına ilişkin bulguyla birbirini desteklemektedir.

3.2. Antrenörlerin GSGM tarafından uygulanan antrenör eğitim programları konusundaki mevcut durum ve geliştirme önerilerine ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular

Bir eğitim programı, pek çok boyutları açısından ele alınabilir. Kim nerede, nasıl, ne için, ne zaman, ne ölçüde vb. gibi soruların cevaplarının herbiri, programın bir boyutunu oluşturmaktadır. Her tür eğitim programında olduğu gibi antrenör eğitim programında da etkinlik, bu boyutların birbirleriyle en iyi biçimde etkileşimine bağlıdır. Bu nedenle örnekleme giren antrenörlerin mevcut duruma ilişkin görüş ve önerileri, aşağıda belirtilen dokuz boyut göz önüne alınarak incelenmiştir. Bu boyutlar; **Amaç, Antrenörlerin programdan beklentileri ve beklentilerin gerçekleşme düzeyi, Programa katılma biçimi, Öğretici kadro, Fiziksel olanaklar, Kişilerarası ilişkiler, Ders seçimi ve muhtevası, Öğretim Süreçleri, Değerlendirme Süreçleridir.**

3.2.1 Amaç:

Tablo 2'de görüldüğü gibi uygulanmakta olan mevcut antrenör eğitim programlarının amaçlarına ilişkin antrenörlerin görüşleri, beklentilerine ilişkin görüşlerinden farklıdır.

Tablo 2'ye göre örnekleme giren antrenörlerin çoğunluğu (%57.7 çok ve pek çok düzeyde), programların amacının "spor branşına ilişkin bilgileri tazelemek" %54.6'sı ise (çok ve pek çok düzeyde) "programda ders veren öğretim elemanlarının antrenörlük tecrübelerinden yararlanmak" olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, öneri olarak ise antrenörlerin çoğunluğu (%26.7). yukarıda belirtilen amaçları içeren programlar yerine öncelikle "ilgili spor branşına ilişkin yeni gelişmeleri öğretmek" ve "ilgili kategoride görev yapabilecek düzeyde antrenörlük formasyonunu kazandırmayı amaçlayan" (%24.2) programların uygulanmasında birleştiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu, antrenörlerin kursları oldukça ciddiye aldıklarını ve aynı zamanda spor branşına ve mesleğe olan ilginin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 2: Antrenör Eğitim Programına İlişkin Amaçların Antrenörlerin Beklentilerine Uygunluk Düzeyi

Beklentilere Uygunluk Düzeyi	Hiç		Az		Orta		Çok		Pek Çok		Toplam	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Antrenör Eğitim Programlarına İlişkin Amaçlar												
Antrenörlerin Sınırlandırılmaları	27**	9.4	70	24.5	79*	27.6	75*	26.2	35	12.3	286	100
Spor Branşına İlişkin Yeni Gelişmeleri Öğretme	57	19.9	94*	32.5	47**	16.4	40**	14	48**	16.8	286	100
"Teorik ve uygulamalı derslerle" antrenörlerin spor dalına ilişkin bilgilerinin tazelenmesi	1**	0.3	34	11.8	86	30.1	114*	39.9	51	17.8	286	100
Programda ders veren öğretim elemanlarının antrenörlük tecrübelerinden yararlanmaları	5**	1.7	32	11.2	93*	32.5	113*	39.5	43	15.1	286	100
Boş zamanların olumlu geçirilmesini sağlamak	136*	47.6	78	27.3	36	12.6	21**	7.3	15**	5.2	286	100
Toplam	226	15.8	308	21.5	341	23.8	363	25.5	192	13.4	1430	100

* En yüksek düzey değeri

** En düşük düzey değeri

χ^2 : 78.112 sd: 16 p < 0.05

3.2.2. Antrenörlerin Programdan beklentileri ve beklentilerinin gerçekleşme düzeyi

Kuskusuz her antrenör adayı, katılacağı antrenör eğitim programına bir beklenti içinde girer. Antrenörlerin bu beklentilerinin belirlenmesi, öğretim faaliyetlerinin planlamasında ve eğitim programlarının geliştirilmesinde oldukça önemlidir.

Tablo 3: Antrenörlerin Antrenör Eğitim Programına Katılmadan Önceki Beklentileri

Antrenörlerin Antrenörlük Eğitim Programından Beklentileri	Düzyeri		Hiç		Az		Orta		Çok		Pek Çok		Toplam	
	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
İlgili spor branşını antrenörlük yapacak düzeyde tanımak	34**	11.9	61*	21.3	58	20.3	77*	26.9	56	19.6	286	100.0		
İlgili spor branşına ait yalnızca teknik taktik becerileri bir başkasına öğretecek düzeyde tanımak	10**	3.5	47	16.4	64	22.4	90*	31.5	75*	26.2	286	100.0		
Antrenörlük kursunda yalnızca "Temel Öğretim Programı" adı altında verilen derslerin (Spor Anatomisi, Spor Fizyolojisi vs) ilgili spor branşıyla olan yanlarını kapsayacak bilgileri öğrenmek	29	10.1	89*	31.1	83*	29.0	63	22.0	22**	7.8	286	100.0		
Antrenörlük kursunda yalnızca "Özel antr. bilgil. spor dalı teknik. taktik öğrenmek	3**	1.0	24	8.4	67	23.4	126*	44.1	65	23.1	286	100.0		
Antrenörlük eğitim programında yer alan temel ve özel eğitim programı kapsamındaki ilgili teorik ve uygulamalı dersleri spor branşında uygulama becerisini elde edecek düzeyde öğrenmek	4**	1.4	3**	1.0	59	20.6	122*	42.7	98	34.3	286	100.0		
Spor branşıyla ilgili yeni gelişmelerden haberdar olmak	2**	0.7	5**	1.7	50	17.5*	117*	40.9	112*	39.2	286	100.0		
Boş zamanlarını olumlu değerlendirmek	99*	34.6	67	23.4	56	19.6	44	15.4	20**	7.0	286	100.0		
Toplumda antrenörlükle saygı kazanmak	83*	29.0	86*	30.1	69	24.2	37	12.9	11**	3.8	286	100.0		
Antrenörlük diplomasıyla ek gelir imkanı sağlamak	82*	28.7	70*	24.5	70*	24.5	42	14.6	22**	7.7	286	100.0		
Sporcu olarak ulaşamadığı hedeflere antrenör olarak ulaşmak	90*	33.6	70	24.5	63	22.0	34	11.9	23**	8.0	286	100.0		
Spor branşıyla ilgili yeni insanlarla tanışmak	00	21.0	103*	36.0	70	24.5	31	10.8	22**	7.7	286	100.0		
İlgili spor branşındaki diğer antrenörlerle rekabet edebilecek bir düzeye ulaşmak	43	15.0	94*	32.9	82*	28.7	43	15.0	24**	8.4	286	100.0		
Programda ders veren öğretim elemanlarının antrenörlük tecrübelerinden yararlanmak	39**	13.6	37**	12.9	50	20.6	99*	34.7	52	18.2	286	100.0		
Ev yaşamının sıkıcılığından uzaklaşmak	183*	64.0	73	25.6	19	6.6	7	2.4	4**	1.4	286	100.0		
İş yaşamının sıkıcılığından uzaklaşmak	137*	47.9	72	25.2	53	18.5	16**	5.6	8**	2.8	286	100.0		
Karşılaşma heyecanını ve rekabetin getirdiği zevki yakalamak	23**	8.0	90*	31.5	90*	31.5	48	16.8	35	12.2	286	100.0		
Antrenörlük imkanlarından yararlanarak bol bol seyahat etmek	149*	82.1	82	28.7	43	15.0	8	2.8	4**	1.4	286	100.0		
TOPLAM	1076	22.1	1073	22.1	1055	21.7	1004	20.6	654	13.5	4862	—		

χ^2 : 87.365

sd: 64

p < 0.05

* En yüksek değer düzeyi

** En düşük değer düzeyi

Tablo 4: Antrenör Eğitim Programlarına İlişkin Beklentilerin Gerçekleşme Düzeyi

Antrenörlerin Antrenörlük Eğitimi Programından Beklentileri	Düzeyleri		Hiç		Az		Orta		Çok		Pek Çok		Toplam	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
	İlgili spor branşını antrenörlük yapacak düzeyde tanımak	36**	12.6	57	19.9	52	18.2	82*	28.7	59	20.6	286	100.0	
İlgili spor branşına ait yalnızca teknik taktik becerileri bir başkasına öğretecek düzeyde tanımak	21**	7.3	106*	37.1	47	16.4	72	25.2	40	14.0	286	100.0		
Antrenörlük kursunda yalnızca "Temel Öğretim Programı" adı altında verilen derslerin (Spor Anatomisi, Spor fizyolojisi vs) ilgili spor branşıyla olan yanlarını kapsayacak bilgileri öğrenmek	33**	11.5	68	23.8	59	20.6	86*	30.8	38**	13.3	286	100.0		
Antrenörlük kursunda yalnızca "Özel antr. bilgisi, spor dalı teknik, taktik öğrenmek	40	14.0	114*	39.9	65	22.7	63	22.0	4**	1.4	286	100.0		
Antrenörlük eğitim programında yer alan temel ve özel eğitim programı kapsamındaki ilgili teorik ve uygulamalı dersleri spor branşında, uygulama becerisini elde edecek düzeyde öğrenmek	35**	12.2	110*	38.5	60	21.0	56	19.6	25**	8.7	286	100.0		
Spor branşıyla ilgili yeni gelişmelerden haberdar olmak	96*	34.3	72	25.2	50	17.4	36**	12.6	30**	10.5	286	100.0		
Boş zamanlarını olumlu değerlendirmek	12**	4.2	68	23.8	78*	27.3	89*	31.1	39*	13.6	286	100.0		
Toplumda antrenörlüğe saygı kazanmak	15**	5.2	52	18.2	64	22.4	96*	33.6	59	20.6	286	100.0		
Antrenörlük diplomasıyla ek gelir imkanı sağlamak	8**	2.8	23	8.0	76	26.6	109*	38.1	70	24.5	286	100.0		
Sporcu olarak ulaşamadığı hedeflere antrenör olarak ulaşmak	18**	6.3	21**	7.3	38	13.3	106*	37.8	101*	35.3	286	100.0		
Spor branşıyla ilgili yeni insanlarla tanışmak	29**	10.1	96*	33.6	62	21.7	48	16.8	51	17.8	286	100.0		
İlgili spor branşındaki diğer antrenörlerle rekabet edebilecek bir düzeye ulaşmak	45	15.7	23**	8.1	65	22.7	105	36.7	48	16.8	286	100.0		
Programda ders veren öğretim elemanlarının antrenörlük tecrübelerinden yararlanmak	22**	7.7	28**	9.8	98*	34.3	102*	35.7	36**	12.6	286	100.0		
Ev yaşamının sıkıcılığından uzaklaşmak	13**	4.5	27**	9.4	46	16.1	79	27.6	121*	42.3	286	100.0		
İş yaşamının sıkıcılığından uzaklaşmak	30**	10.5	38**	13.3	58	20.3	111*	38.8	49	17.1	286	100.0		
Karşılaşma heyecanını ve rekabetin getirdiği zevki yakalamak	36**	12.6	46	16.1	62	21.7	86*	30.8	54	18.8	286	100.0		
Antrenörlük imkanlarından yararlanarak bol bol seyahat etmek	52	18.2	91*	31.8	52	18.2	63	22.0	28**	9.8	286	100.0		
TOPLAM	596	12.3	1040	21.4	1032	21.2	1340	27.6	852	17.5	4862	—		

χ^2 : 99.612

sd: 64

p < 0.05

* En yüksek değer düzeyi

** En düşük değer düzeyi

Tablo 3 ve 4'den de anlaşılacağı gibi, antrenörlerin programdan beklentileri, amaçlara ilişkin önerileriyle aynı paraleldedir. Öyleki, antrenörlerin çoğunluğu (%80.1 çok ve pek çok düzeyde) programdan "ilgili spor branşına ilişkin yeni gelişmelerden haberdar olmayı "beklerken %77'si (çok ve pek çok düzeyde) programdan "ilgili spor branşında uygulama becerisi elde etmeyi" beklemektedir. Ancak, Tablo 4'de görüldüğü gibi antrenörlerin bu beklentileri gerçekleşmemiş ya da az düzeyde gerçekleşmiştir. Beklentilerle ilgili bu sonuç, öğretmenler üzerinde yapılan muhteva bakımından benzer bir araştırma sonuçlarıyla (13, 22), paralellik göstermektedir. Araştırmalarda örnekleme giren ilkökul öğretmenleriyle, lise Fen, Matematik, Türkçe, Edebiyat ve Beden Eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğu, katıldıkları hizmet içi eğitim programlarında kendilerini mesleki açıdan daha verimli hale getirip, uzmanlaşmalarını sağlayan ve bilim ve teknolojideki yeni gelişmeleri öğrenmeyi amaçlayan programları beklediklerini belirtmişlerdir. Nitekim Açıkada ve Ergen (1), bilim ve teknolojinin bilime yansımaları, sporda rekorları hazırlayan faktörler arasında değerlendirmektedir. Sonuç olarak, antrenörlerin programın amacına ilişkin görüş ve beklentilerine göre GSGM tarafında uygulanan antrenör eğitim programlarının temel amacı, antrenörlerin sınıflandırılması, bilgilerinin tazelenmesi ve spor branşına kazanılmış tecrübelerin aktarılması olduğu düşünülebilir. Öte yandan, antrenörlerin yeni gelişmelerden haberdar olma beklentisiyle, temel ve özel eğitim programlarındaki dersleri tanıma ve bir başkasına öğretebilme beklentisinin yeterli düzeyde gerçekleşmemesi, antrenörlerin amaçlara ilişkin görüşleriyle tutarlı, ancak programın etkinliği açısından olumsuz bir bulgudur.

3.2.3. Programa Katılma Biçimi

Bir eğitim programının başarısını, kişilerin bu programlara istekle katılmaları önemli ölçüde etkilemektedir.

Tablo 5: Antrenörlerin Antrenör Eğitim Programlarına İsteyerek Devam Etme Durumlarına İlişkin Görüşler

Programa İsteyerek Devam Etme Durumu	f	%
İsteyerek Devam Ettim	189	66.2
Kararsızım	63	22.0
İstemeyerek Devam Ettim	21	7.3
Cevapsız	13	4.5
TOPLAM	286	100.0

Örnekleme giren antrenörlerin çoğunluğu (%79.7), programlara kendi istekleriyle müracaat ederek kaıldıklarını belirtmişlerdir. Ancak, Tablo 6'da görüldüğü üzere antrenörlerin yalnızca %66.2'si sprogramlara isteyerek devam ettiklerini telirtmiştir. Bu bulgu, antrenörlerin programlara katılmak istediklerini, ancak sonradan bazı zorluklarla karşılaştıkları izlemine vermektedir. Nitekim, antrenörlerin programlara tekrar katılma isteği ile katılımı özendirme konusundaki önerileri, bu sonucu doğrulamaktadır. Öyle ki, antrenörlerin çoğunluğu (%34.3), eğitim programlarını üniversitelerce hazırlanmasını, %22'si ilgili spor branşında uluslararası tecrübeli yabancı uzmanların ders vermesini, özendirici tedbir olarak belirtmişlerdir.

Bu bulgular arasından antrenörlerin, antrenör eğitim programlarının üniversitelerce hazırlanmasını önermeleri, onların spor dalma ilişkin yeni gelişmeleri öğrenme amacı ile mesleki açıdan daha verimli hale gelip uzmanlaşma amacından kaynaklanıyor olabilir.

3.2.4. Öğretici Kadro

Bir çok araştırmacının da (13, 22, 26, 28) belirttiği gibi bir programın başarısında, o programda görev yapan öğretici kadro büyük ölçüde rol oynamaktadır.

Tablo 6: Antrenörlerin Öğretici Kadronun Seçimine İlişkin Görüş ve Önerileri

Öğretici Kadro'nun Seçimi (Öneri)	ÖĞRETİCİ KADRO									
	İyi Seçilmiş		İyi Seçilmemiş		Kararsızım		Cevapsız		TOPLAM	
	f)	(%)	f)	(%)	f)	(%)	f)	(%)	f)	(%)
Üniversite öğretim elemanlarından seçilmeli	20	10.9	2	8.3	5	6.4	—	—	27	9.4
GSGM'de çalışan spor uzmanlarından seçilmeli	—	—	—	—	1	1.3	—	—	1	0.3
Beden eğitimi öğretmenlerinden seçilmeli	3	1.6	—	—	—	—	—	—	3	1.0
İlgili spor branşında üst düzey görev yapan baş antrenörlerden seçilmeli	17	9.3	—	—	6	7.7	—	—	23	8.1
Üniversite öğretim elemanları ve GSGM uzmanlarından seçilmeli	4	7.1	1	4.2	2	2.6	—	—	16	5.6
Üniversite öğretim elemanları ve beden eğitimi öğretmenlerinden seçilmeli	4	2.2	3	12.5	2	2.6	—	—	9	3.2
GSGM spor uzmanları ve baş antrenörlerden seçilmeli	25	13.7	2	8.3	12	15.4	—	—	39	13.7
İhtiyaç oranında hepsinden	48	26.2	9	37.5	23	29.4	1	100.0	81	28.3
Üniversite öğretim elemanları ve baş antrenörlerden seçilmeli	53	29.0	7	29.2	27	34.6	—	—	67	30.4
TOPLAM	183	100.0	24	100.0	78	100.0	1	100.0	286	100.0

χ^2 : 22.089

sd: 24

p < 0.05

Tablo 6'da görüldüğü gibi, öğretici kadronun iyi seçilmediğini savunan antrenörlerin %23.1'i, öğretici kadronun yetişkinlere öğretim yollarını bilmediğini neden olarak göstermiştir. Bu nedenler öğrultusunda antrenörler, öğretici kadronun üniversite öğretim elemanları ve üst düzey görev yapan baş antrenörlerden oluşmasını önermiştir. Öte yandan programdan öğretici kadro olarak, GSGM uzmanlarından yararlanılmasını önerenlerin oranı ise oldukça düşüktür (%0.3). Bu durum, antrenör eğitim programlarında görev alacak öğretici kadronun çoğunlukla üniversite öğretim elemanları* ve baş antrenörlerden seçilmesinin önerilmesi bakımından olumlu, GSGM uzmanlarının önerilmemesi bakımından da dikkat çekicidir.

3.2.5. Fiziksel Olanaklar

Antrenörlerin, antrenör eğitim programlarında kendilerine sunulan fiziksel olanaklardan pek hoşnut olmadıkları belirlenmiştir. Buna göre antrenörleri %24'ü, barınma konusunda sorunların çıktığını belirtirken, %33'i ders yapılan yerden hoşnut olmadıklarını ifade etmiştir. Genellikle il dışından programa katılanlarda görülebilecek barınma konusuyla ilgili sorunlar, programdan sağlanan verim açısından olumsuzluk yaratabilir. Öte yandan, antrenörlerin çoğunluğu (%70), programdaki yeme olanağının yeterli olduğunu belirtirken %58.4'ü çalışma, %75'i dinlenme olanağını yetersiz bulmuşlardır. Antrenörler bu durumu, yeme için "yemek yenecek yerin olmamasına" bağlarken, çalışma ve dinlenme olanaklarıyla ilgili yetersizlik nedenini ise, kalman tesiste çalışma ve dinlenme ortamının olmaması ile ders çizelgelerinin iyi düzenlenmemesine bağlamışlardır.

3.2.6. Kişilerarası İlişkiler

Eğitim programının verimini etkileyen bir değer önemli boyut, bu programa katılan kişiler arasındaki ilişkidir. antrenörlerin, öğretici kadro ile olan ilişkilerinin genellikle iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ancak antrenörlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin ise o kadar iyi olmadığı saptanmıştır.

Öte yandan antrenörlerin çoğunluğu (%40.6), ders işlenirken sınıf atmosferinin "kısmen iyi" olduğunu belirtirken, %38.8'i "iyi", %20.4'ü ise "iyi olmadığını" belirtmiştir. Sınıf atmosferi iyi değildi görüşünü belirtenlerin çoğunluğu (%40.7), farklı eğitim düzeyi ve değişik spor kariyerindeki kişilerin programlara katılmalarını neden olarak göstermişlerdir. Bu sonuç, antrenörlerle ilgili benzer bir araştırma bulgusuyla aynı paraleldedir (26).

Öte yandan antrenörlerin çoğunluğu (%61.5), yöneticilerin problemleri hemen çözümlene yollarını aradıklarını belirtmişlerdir. Problemlerin çözümünün tamamen ilgisiz kaldıklarını belirtenlerin oranı ise oldukça düşüktür (%4.6).

* Üniversitelerin spor eğitimi veren yüksek okul ya da bölümlerinde görev yapan öğretim elemanlarından söz edilmektedir.

3.2.7. Ders Seçimi ve Muhtevası

Örnekleme giren antrenörlerin programdaki derslerin seçimine ilişkin görüşleri, eğitim düzeylerine göre değişmektedir. Spor eğitimi veren üniversitelerden mezun antrenörlerin çoğunluğu, programda yer alan tüm derslerin antrenörlerin eğitimi için gerekli olduğunu belirtirken, ortaöğretim kurum mezunu antrenörlerin %39.3'ü "Spor Sosyolojisi" dersini, %32'si Spor Hekimliği dersini, %36'sı Spor Anatomisi dersini, %25'i de Spor Dalı Oyun Kuralları dersini gereksiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Antrenörlerin programdaki derslerin seçimine ilişkin görüşleri ilgilendikleri spor türüne göre de değişmektedir. Bunlardan takım sporları antrenörleri programda yer alan derslere, bireysel spor türü antrenörlerinden daha olumlu yaklaşmaktadırlar. Buna göre, takım sporları antrenörlerinin çoğunluğu, programda yer alan tüm dersleri gerekli bulurken, bireysel spor türü antrenörlerinin %40.9'u Spor Sosyolojisi dersini, %30'u Spor Anatomisi dersini, %25'i Spor Yönetimi ve Organizasyonu dersini, %20.4'ü Spor Dalı Oyun Kuralları dersini %17.3 ise Spor Psikolojisi dersini gereksiz bulmuşlardır. Antrenörlerin programda yer alan bu derslere ilişkin görüşleri arasında az da olsa bu farklılıkların, spor türüne özgü olabileceği düşünülebilir. Öte yandan bu durum, bireysel spor türü antrenörlerinin sadece çalıştıkları konuyla yoğunlaşmak istediklerini, sporun diğer konularıyla fazla yoğunlaşmak istemediklerini ortaya çıkarmaktadır. Takım ve bireysel sporla uğraşanların farklı özelliklere sahip olabileceğiyle ilgili olarak Özoğlu (21), takım sporlarıyla uğraşanların özellikle takım bilincine sahip olmak zorunda olduklarını, böylece, takım sporlarıyla işbirliği, yardımlaşma, birbirlerinin yarış esnasında neler yapabileceğini kestirebilme gibi özelliklerin de geliştirilebileceğini vurgulamıştır.

Buna göre programda yer alan her iki spor türüne ait antrenörler için önemli olan (2C) Spor Psikolojisi, Spor Yönetimi ve Organizasyonu dersleri ile Spor Sosyolojisi ve Spor Anatomisi dersini antrenörlerin, azda olsa gereksiz bulmaları olumsuz bir bulgudur. Bu durum, antrenörlerin söz konusu dersleri veren öğretim elemanlarından veya derslerin iyi verilmeyişinden kaynaklanıyor olabilir.

Öte yandan, antrenörlerin %29.5'i programda yer alan derslerin seçimiyle ilgili olarak programda, eğitim ve öğretimle ilgili derslerin yer alması gerektiği önerisinde bulunurlarken, %27.6'sı "derslerin birbiriyle yakıdan ilgili ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olması gerektiğini", %26.2'si ise, "programlarda ilgili spor branşına ilişkin her konuda geniş bilgi verecek derslerin yer alması gerektiğini" savunmuşlardır. Antrenörlerin bu önerileri ışığında, üniversitelere bağlı spor eğitimi veren yükseköğretim veya bölümlerin programlarında yer alan dersler gözönünde bulundurularak 31 ders saptanmış ve antrenörler bu derslerin gerekliliklerine ilişkin bir değerlendirme yapmışlardır. Bunlardan programda yer almayan Beceri Öğretimi, Antrenörlük Öğretim Uygulaması Bitirme Tezi (Seminer), Türk Dili ve Diksiyon dersleriyle Spor Politikası ve Motor Gelişim derslerinin programda yer almasına olumlu yaklaşmışlardır.

Ayrıca antrenörlerin ders muhtevalarına ilişkin görüşleri de belirlenmiştir. Buna göre antrenörlerin %37.5'i, "ders muhtevalarının tamamen spor dalına özgü, ilgili I. II veya III. kademe antrenörlerin eğitim amaçlarına uygun olarak hazulandığını" belirtirken, %19.6'sı "eğitim programlarında verilen ders muhtevalarının birbirleriyle bağlantıların olmadığından", %17.8'i ders muhtevalarının "sıkıcı ve bilinenlerin tekrarı niteliğinde olduğundan", %9.4'ü de "spordaki yeni gelişmelerden uzak olduğundan" yakınmaktadırlar. Bu çerçevede

antrenörler, Spor Anatomisi, Spor Yönetimi ve Organizasyonu, Spor Sosyolojisi ve Spor Psikolojisi derslerini yararlı bulmadıklarını belirtirken, Spor Dalı Özel Antrenman Bilgisi, Spor Dalı Teknik Taktik ve Spor Dalı Oyun Kuralları dersi ile Spor Fizyolojisi, antrenman Bilgisi, Spor ve Beslenme, Sporda Gözlem Ölçme ve Değerlendirme ve Öğrenme ve Öğretme Yöntemleri dersini oldukça yüksek oranlarda yararlı bulduklarını ifade etmişlerdir. Oysa antrenörlerin yararlı bulmadıkları Spor Anatomisi, Spor Yönetimi ve Organizasyonu ile Spor Sosyolojisinin, spor olgusu içinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Öyleki, spor, günümüzde, kişisel ve toplumsal amaçların gerçekleştirilmesinde yararlıdır ve çok önemli bir fonksiyon kazanmıştır (10) Bu çerçevede, uğraşı alanı insan ve toplum olan antrenörlerin, sporun insan ve toplumsal yapıya olan etkilerini öğrenmeyi yararsız bulmaları düşündürücüdür. Bu sonuç, ilgili derslerin antrenör eğitim programlarında iyi verilemeyeşinden de kaynaklanıyor olabilir.

Antrenörler, derslerde muhteva olarak, spor branşlarıyla ilgili uygulamalardan gelen sorunların çözümlenmesini ve konuyla ilgili temel kavram ve tanımların öğretilmesini önermişlerdir.

3.2.8. Öğretim Süreçleri

Bir eğitim programının diğer boyutları kadar önemle üzerinde durulması gereken bir yönü de, öğretim süreçleridir. Muhtevanın programa katılanlara en etkin biçimde nasıl öğretileceği sorusuna verilecek cevap son derece önem taşımaktadır.

i. Derslerde Kullanılan Öğretim Yöntemleri

Antrenör eğitim programlarında uygulanan öğretim yöntemleriyle, antrenörlerin uygulamalarını önerdikleri öğretim yöntemlerinin birbirinden farksız olduğu saptanmıştır. Buna göre antrenörler, antrenör eğitim programlarında bazen klasik bazen modern öğretim yöntemlerinin kullanılmasını isterken, yalnızca klasik yöntemin uygulandığı programların yetersiz olduğunu ve bu yöntemle işlenen derslerin yer aldığı programların kazandıracığı bilgi ve becerileri antrenörlük yaşantılarında kullanamayacaklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan antrenörlerin, programlarda kullanmak üzere bazen klasik bazen modern yöntemi içeren karmayöntemi önermeleri, olumlu bir bulgu olarak kabul edilebilir.

ii. Program Süresi

Örnekleme giren antrenörlerin çoğunluğu (%45.1), antrenör eğitim programlarının süresini "kısa" bulmuştur. Programları "çok uzun" (%11) ya da "uzun" (%5.2) bulanların oranı ise oldukça düşüktür. Küçükahmet (16), "bir meslek kazandırmaya yönelik ve sonunda bir belge ya da sertifika verilecek programın amacına ve öğretilecek muhtevanın kapsamına uygun olması gerektiğini belirterek, genellikle böyle bir programın süresinin uzun olabileceğini" vurgulamıştır. Buna göre, antrenörlük eğitiminin kapsamı dikkate alındığında, antrenörün kısa sürede yetiştirilmesiyle ilgili uygulama, sporun gelişimi açısından yetersiz olabilir. Bu itibarla, örnekleme giren antrenörlerin, uygulanan 20-23 günlük antrenör eğitim programlarının süresinin kısa bulmaları, olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

iii. Basılı Kaynak Sağlama

Antrenörlerin çoğunluğu (%46.2), derslerde kullanılan basılı kaynakları sağlayabildiklerini belirtirken, %35'i herhangi bir kaynak gösterilmediğini, genellikle derste not tuttuklarını ifade etmiştir. Öneri olarak ise, antrenörlerin çoğunluğu (%56.7), kurs yönetimi tarafından tüm derslere ilişkin basılı kaynakların kursiyelere verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

iv. Günlük Ders Çizelgesinin Hazırlanması

Örnekleme giren her iki spor türü antrenörlerinin, programlara ilişkin günlük ders çizelgelerinin hazırlanmasıyla ilgili görüşleri arasında bir paralellik görülmektedir. Antrenörlerin çoğunluğu (%60.1), günlük ders çizelgesinin oldukça yoğun olduğunu, böylece ders çalışacak zaman bulamadıklarını belirtmişlerdir. Günlük ders çizelgelerinin çok iyi hazırlanmış olduğunu belirtenlerin oranı ise, oldukça düşüktür. (%7.3). Buna göre antrenörlerin çoğunluğu (%38.5), sabahları dört saat ders yapılmasını, öğleden sonra ise sportif sosyal ve kültürel etkinliklerle özel işlere zaman ayrılmasını önermiştir. O halde derslerin yalnızca sabahları dört saat yapılması, öğleden sonrasının ise sportif, sosyal ve kültürel faaliyetlere ayrılması, programlara olan ilgiyi de arttırabilecektir.

v. Sınıf Mevcudu

Antrenörlük gibi mesleğe yönelik bir eğitim programının, yetişkinlere yönelik programların olması ve katılımı gerektiren yöntemler uygulama zorunluluğu bulunması, sınıf mevcudu ile yakından ilgilidir. Örnekleme giren antrenörlerin çoğunluğu (%88.2), 25-30 kişilik sınıflarda ders yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bununla ilgili olarak Küçükahmet (16), "bir mesleğe yönelik eğitim programlarında, bir sınıfta bulunacak öğrenci sayısının 20-25'i geçmemesine dikkat edilmelidir" derken Varış (27), "Bireysel öğretimde öğrencinin gelişim temposuna ve öğrenme gücüne uyulacağından, sınıfta öğrenci sayısının az olmasının önem taşıdığını" belirtmiştir. Eğitimcilerin, sınıftaki öğrenci sayısının öğretimi olumsuz yönde etkileyebileceği görüşleriyle, spor eğitimcilerinin bu konudaki görüşlerinde aynı paralel olduğu tespit edilmiştir (5, 10, 19).

vi. Derslere Devamın Kontrolü

Antrenörlerin çoğunluğu (%49), "her öğretim elemanının derslerde yoklama yaptığını" belirtmiştir. Antrenörlerin derslerdeki devamın kontrolüne ilişkin mevcut durum ile önerileri arasında bir paralellik görülmektedir. Buna göre derslere giren her öğretim elemanı yoklama yaptı diyen antrenörlerin çoğunluğu (%50.7) "öğretim elemanınız yoklama yapması gerektiğini" önermiştir. Öte yandan, derslere "isteyen geldi isteyen gelmedi" ile "isteyen gelsin, istemeyen gelmesin" görüşünü savunan antrenörlerin oranı ise oldukça azdır. Ancak bu konuda biraz daha hoşgörülü davranılmasını isteyen antrenörlerin az da olsa arttığı dikkati çekmektedir (mevcut durumda %4.5, öneride %10.4).

3.2.9. Değerlendirme Süreçleri

Bir eğitim programının son aşaması değerlendirmedir. Programın amaçlara ne ölçüde ulaşıldığı değerlendirme sonucunda ortaya çıkmaktadır, antrenörlerin çoğunluğu (%74.1), her dersten ders süresi bitiminde ayn ayn ve farklı zamanlarda birer sınav yapıldığını" belirtmiştir. Ancak bu uygulama, antrenörler tarafından düşük oranda önerilmiştir (%17). Ant-

renörlerin çoğunluğu (%48.3), programlara katılanlara programdan ne ölçüde yararlandıklarını saptamak üzere bir ön test bir de son test yapılmasını önermiştir. Bu noktada, antrenörlerin değerlendirme süreci olarak ön test-son test yapılmasını istemesi, olulu bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca antrenörler, program sonunda başarılı ve başarısız olanlara verilecek ödül ve alınacak önlemlerle ilgili önerilerini de belirtmişlerdir. Buna göre antrenörlerin çoğunluğu (%35.7), basanda ödül olarak "antrenör olduğu kademedede yer alan bir spor kulübünde antrenörlük yapması ağılanmalıdır" derken, yine antrenörlerin çoğunluğu (54.5), başarısızlıkta alınacak önlemlerle ilgili olarak "antrenör adayına bir bütünleme hakkı tanınmalı" önerisinde bulunmuştur.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Antrenörlerin program amaçlarını farklı şekilde algıladıkları ve beklentilerinin farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, antrenörlerin programda yer alan temel ve özel eğitim derslerini öğrenme beklentileri ile spor branşına ilişkin yeni gelişmelerden haberdar olma beklentisinin yeterli düzeyde gerçekleşmediği saptanmıştır.

Bu sonuca göre, spor dalma ilişkin bilgileri tezelemeyi amaçlayan programlardan çok, ilgili spor branşına ilişkin yeni gelişmeleri öğreten ve ilgili kategoride görev alabilecek düzeyde her kademe için antrenörlük formasyonu kazandırmayı amaçlayan programlar uygulanmalıdır.

2. Antrenör eğitim programlarına katılanların önceleri oldukça istekli oldukları, ancak program sonuna bu isteklerinin az da olsa kaybolduğu anlaşılmıştır. Antrenörler bu durumu, programlarda eski bilgilerin tekrar edilmesine, kurs zamanının uygun olmayışına, yeme, dinlenme, çalışma, mali olanakların yetersizliğine bağlamışlardır.

Bu sonuca göre:

a. Antrenör eğitim programlarının, ilgili üniversitelerin öğretim elemanı, tesis, malzeme gibi imkanları dikkate alınarak programları, GSGM ile işbirliği içinde üniversitelerde açılması gerçekleştirilmelidir.

b. İlgili spor branşında uluslararası tecrübeye sahip yabancı uzmanların ders verilmesi sağlanmalıdır.

c. Programlara katılanlara daha iyi yeme, yatacak çalışma ve dinlenme olanağı sağlanmalıdır.

3. Antrenörlerin bir kısmı programlarda yer alan öğretici kadroyu beğenmemektedir. Antrenörler bu durumu, öğretici kadronun klasik bilgilere sahip olduklarına ve uygulamayı iyi bilmediklerine bağlamışlardır.

Bu sonuca göre;

Programlarda öğreticilik yapacak kadronun, konusunun teorik ve uygulamasını çok iyi bilen, öğretmenlik meslek bilgisi eğitimi almış ve yetişkinlerle çalışma tecrübesine sahip il-

gili alanlarda görev yapan öğretim elemanları ile üst düzey takımlarda görev yapan baş antrenörlerden oluşturulması sağlanmalıdır.

4. Antrenörlerin, antrenör eğitim programlarında kendilerine sunulan fiziksel olanakların pek hoşnut olmadıktan anlaşılmasıdır.

Bu sonuca göre programların, spor branşıyla ilgili tesis ve malzemelerin kolayca temin edilebileceği üniversite veya spor merkezlerinde uygulaması planlanmalıdır.

5. Antrenörlerin, öğretici kadro ile olan ilişkilerinin genellikle iyi düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ancak antrenörlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin o kadar iyi olmadığı belirlenmiştir. Antrenörler bu durumu, programa katılanların farklı eğitim düzeyinde ve farklı spor kariyerinde olmalarına bağlamışlardır.

6. Antrenörlerin bir bölümünün, antrenör eğitim programlarında gereksiz ve yararsız olarak değrelelendirdikleri, Spor Anatomisi, Spor Sosyolojisi, Spor Yönetimi ve Organizasyonu ve Spor Psikolojisi derslerinin öğretim programları, antrenörlerin önerileri de dikkate alınarak, çağdaş literatür ışığında alan uzmanlarınca tekrar gözden geçirilmelidir.

7. Antrenörler, programda yer almayan Beceri Öğretimi, Antrenörlük Öğretim Uygulaması, Bitirme Tezi (Seminer) Türk Dili ve Diksiyon dersleriyle, Spor Politikası ve Motor Gelişim derslerinin programda yer almasına olumlu yaklaşmışlardır.

Bu sonuca göre, programda Beceri Öğretimi, Antrenörlük Uygulaması, Bitirme Tezi (seminer) ve Türk Dili ve Diksiyon dersleriyle Spor Politikası ve Motor Gelişim derslerinin yer dması sağlanmalıdır.

8. Antrenörler derslerin muhtevalarıyla ilgili olarak da spor branşıyla ilgili uygulamalardan gelen sonuçların çözümlenmesini ve konuyla ilgili temel kavram ve tanımların öğretilmesini önermişlerdir.

9. Antrenörler, antrenör eğitim programlarında bazen klasik, bazen modern öğretim yöntemlerinin kullanılmasını isterken, yalnızca klasik yöntemin uygulandığı programların yetersiz olduğu ve bu yöntemle işlenen derslerin yer aldığı programların kazandıracağı bilgi ve becerileri antrenörlük yaşantılarında kullanamayacaklarını belirtmişlerdir.

Bu sonuca göre, antrenör eğitim programlarında ağırlığı modern öğretimi yöntemlerinin oluşturduğu, ancak klasik yöntemlerin de yer aldığı karma yöntem uygulanmalıdır.

10. GSGM ile işbirliği halinde üniversitelerce uygulanacak antrenör eğitim programlarının da yeterli olabilecek bir süre tespit edilmelidir.

11. Antrenörlerin çoğunluğunun program öncesinde basılı kaynakları elde ettikleri anlaşılmaktadır. Ancak ilgili kaynaklar, programa katılanlar tarafından bizzat sağlanmakta ve bu durum maddi kayıp yanında zaman kaybına da neden olabilmektedir.

Bu sonuca göre, derslerde kullanılan basılı kaynakların tümü, program yönetimi tarafından temin edilmeli, gerekirse GSGM tarafından kaynak kitaplar bastırılmalıdır.

12. Programa katılan antrenörlerin günlük ders programlarından hoşnut olmadıkları anlaşılmaktadır. Bununla ilgili olarak antrenörler, programların oldukça yoğun olduğunu hatta ders çalışacak ve dinlenecek zaman bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Bu sonuca göre, ders programları öğleden önce 4 saat olarak planlanmalı, öğleden sonraları düzenli olarak eğitsel, sportif, sosyal ve kültürel etkinliklere ayrılmalıdır.

13. Antrenörler, sınıf mevcudunun 30 kişiden fazla olmaması görüşünde birleştikleri, özellikle sporcularla birebir çalışma gerektiren spor branşlarına ilişkin antrenör eğitim programlarında bu sayının daha da azaltılmasını istedikleri anlaşılmaktadır.

Bu sonuca göre sınıflar, 30 kişiyi aşmamalı, özellikle bireysel spor türüne ilişkin spor branşlarında bu sayı, 16-20 arasında olmalıdır.

14. Antrenörler derse devam konusunda titizlikle durmaktadırlar. Ancak, antrenörler, az da olsa, derse devam konusunda hoşgörülü davranılmasından yanadırlar.

Bu sonuca göre, antrenörlerin programı sürekli izlemesi sağlanmalıdır.

15. Antrenörlerin değerlendirme süreçleriyle ilgili olarak programların ne ölçüde yararlı olduğunu saptamak istedikleri anlaşılmaktadır. Bunun sonucunda, başarılı olanlara ödül, başarısız olanlara karşı ise alınacak önlemler de belirlenmiştir.

Bu sonuca göre,

a. Programın ne ölçüde yararlı olduğunu saptamak üzere programa katıklara ön test ve son test uygulamalıdır.

b. Program sonunda başarılı olan bireysel spor türü antrenörlerinin bir sonraki antrenörlük programına öncelikle katılması sağlanmalı, takım sporları antrenörlerinin ise, ilgili antrenör kademesinde yer alan bir spor kulübünde antrenörlük yapmaları önerilmelidir.

c. Başarısız olan antrenörlere ise bir sınav hakkı daha tanınmalıdır.

Araştırma sonuçlarına göre, bu alanda gerçekleştirilebilecek bazı araştırma konuları da şöyle belirtilebilir;

- Antrenör eğitim programlarının bir değerlendirilmesi yapılabilir. (Bir antrenör eğitim programı örneğinde),

- Dünyadaki antrenör eğitim sistemleriyle, Türkiye'deki antrenör eğitim sistemleri karşılaştırılarak incelenebilir.

- Türkiye'de spor eğitimi veren üniversitelerden mezun antrenörler ile kısa süreli programlardan mezun antrenörlerin mesleğe karşı tutumları tespit edilebilir.

KAYNAKLAR

1. Açıkkada, C, Ergen, E. Bilim ve Spor, Büro Tek Ofset Matbaacılık, 1-41, Ankara (1990).
2. Alkan, C., Taymaz, H., Öğretmeyi Öğretmek, Pedagogik Formasyon Seti, No: 1, 18, Ankara (1987).
3. Alpman, C, Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi, Milli Eğitim Basımevi, 1, İstanbul (1972).
4. Anın, A.C., Türkiye'de Cumhuriyet Devrimde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çahşmaları ve Aşamaları, Spor ve Bilim Dergisi, Sayı: 1, 9-13, İstanbul (1991).
5. Aslan, N., Orta Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Spor Etkinliklerini Nasıl Daha Verimli ve İşlevsel Duruma Getirebiliriz? Türk Eğitim Demeği (5-6 Mayıs 1988), Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları Konulu İlköğretim Toplantısında Sunulan Bildiri, 225-230, Ankara (1988).
6. Başbakanlık, 11.9.1994 tarih, 22048 Sayılı Resmi Gazete, 1-3, Ankara (1994).
7. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Şurası 1990, Gökçe Ofset, 110-111, Ankara (1990).
8. Carter, J., The Champions, Program Behavior Improvement in Physical Education, JOPERD, 66-67, (1989).
9. Forbes, W., Gymnastics in Soviet Union, The Gymnast Supplement 11.111, January (1988).
10. Gezgın, M.F., Amman, T, Temel Eğitimde Yararlılık açısından Spor Olgusu, Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II Ulusal Sempozyumunda Sunulan Bildiri (16-18 Aralık 1993) Milli Eğitim Basımevi, (234), Ankara (1994).
11. Helvacı, S., "Türkiye ve Dünyadaki Antrenör Eğitim Modelleri", G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, 17-38, Ankara (1988).
12. Johnson, C, Assistant Club, Coach, Coaching Theory Manual, British Amateur Athletic Board, Published BAAB, 3-6, London (1984).
13. Karaküçük, S., Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Yayın No: 19, 74-85, Ankara (1989).
14. Koç, Ş., Neden Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Bilim Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 9-10-11-12, Aran Matbaacılık, 14-15 İstanbul (1992).
15. Koksall, O.K., Sporda Eğitim ve Öğretim, Spor Şurası Bildirileri, Başbakanlık G.S.G.M., 77,80,88 Ankara (1990).
16. Küçükahmet, L., Hizmet İçi Eğitim (Teori ve Uygulamaları), G.Ü. İletişim Fakültesi Matbaası, 30,35,42,53, Ankara (1992).

17. Lvn, F., Übungsleiter Ausbildung im Leichtathletik, Verband Nodhein, 18, Cologne(1988).
18. Özkara, A., Spor Silimleri ve Antrenör Eğitimi, Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, H.Ü. Basımevi, 64.77. Ankara (1990).
19. Özmen, Ö., Çağış Sporda Eğitim Üçgeni, Yılmaz Matbaası, 35 İzmir (1976).
20. Özer, K., Sporda Eğitim ve Öğretim, Spor Şurası Bildirileri, Başbakanlık GSGM. Yayını, 60,61. Ankara (1990).
21. Özoğlu, S.Ç. Spor Psikolojisi, E. Ü Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri İçin Hazırlanmış Ders Notları, 19, İzmir (1979).
22. Özyürek, L., Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkinliği, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları. No: 102, Ankara Üniversitesi basımevi, 12.14.95. 144, Ankara (1981)
23. Shelding, G., Analyse der Sport Lehrer und Trainer Ausbildung in der USSR, Verlag Ingrid z waline 17. Hamburg (1988).
24. Sunay, H., Gündüz N., Türkiye'de Beden Eğitim Öğretmeni ve Spor Adamı Yetiştirme Politikası, Çağış Eğitim Dergisi, 4.1: 19. Sayı: 199. (41), Ankara (1994).
25. Tiryaki, G., Olimpiyatlara Hazırlanmada Bilimsellik ve Yetenek Seçimi, İ.T.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bör.imü (17-18 Kasım 1994), Türkiye ve Olimpiyat Konulu Sempozyumda Sunulan bildiri, 163-169, İstanbul (1994).
26. Uysal, Z., "Türkiye'de Voleybol Antrenörlerinin Yetiştirilmesi", A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1-3, 52-79, Ankara (1991).
27. Varış, F., Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler, A.Ü. Eğitim Fakültesi, Yayınları, No: 157, Dördüncü Baskı, 20-22, 220-221, Ankara (1988)
28. Yıldırım, İ., Karaküçük, S., İmamoğlu, A.F., Ekenci, G., Beden Eğitimi ve Spor Öğrenimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Öğretim Programlarının Toplumsal Beklentilere Uygunluk Düzeyleri Bakımından Analizleri, Eğitim Dergisi, Sayı:3. (55-70), ANKARA (1993).